

به نام خدا

آموزش خوشنویسی با خودکار نوین تحریر

مؤلفان

آزاده رستمی

حامد مشفق آرانی

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی
ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق
مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

آموزش خوشنویسی با خودکار

نوبت تحریر

مؤلفان: آزاده رستمی

حامد مشفق آرائی

ناشر: مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

صفحه آرای: مؤلفان

طرح روی جلد: مؤلفان

چاپ: درج عقیق

نوبت چاپ: هشتم

تاریخ نشر: ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰ جلد

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۶۴۷-۰

نشانی واحد فروش: تهران، میدان انقلاب،

خ کارگر جنوبی، روبروی پاساژ مهستان،

پلاک ۱۲۵۱

تلفن: ۲۲۰۸۵۱۱۱-۶۶۴۱۰۰۴۶ کد پستی: ۱۳۱۴۹۸۳۱۸۵

فروشگاههای اینترنتی:

WWW.MFTBOOK.IR

www.dibagaran-tehran.com

www.mftdibagaran.ir

نشانی تلگرام: @mftbook

نشانی اینستاگرام: Dibagaran_publishing

اپلیکیشن دیباگران را از سایتهای فروشگاهی ما دریافت و نصب نمایید.

سرشناسه: رستمی، آزاده، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدید آور: آموزش خوشنویسی با خودکار نوبت
تحریر / مؤلفان: آزاده رستمی، حامد مشفق آرائی.

مشخصات نشر: تهران- دیباگران تهران- ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص. مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۶۴۷-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: خط نستعلیق- راهنمای آموزشی

موضوع: writing nastaliq- study and teaching

موضوع: خوشنویسی - راهنمای آموزشی

موضوع: calligraphy-study and teaching

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶۵ ر ۲۳ ف ۳۶۳۹/ NK

رده بندی دیویی: ۷۴۵/۶۱۹ فا

شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۱۰۸۵۷

فهرست مطالب

عناوین

شماره صفحه

شیوه‌نامه گذر از کوچه‌باغ‌های کتاب حاضر	۱۰
تازه‌نویس	۱۱
نقشینه‌های آموزشی	۱۱
شمانویس	۱۲
خودکارنویس	۱۳
یادنگاره	۱۳
کلینیک تخصصی	۱۳
سرמשق	۱۳
سپاس‌نامه	۱۵
درس صفرم	۱۶
خودکار	۲۱
کاغذ	۲۲
زیردستی	۲۲
شیوه صحیح نشستن در خط خودکاری	۲۲
طریقه صحیح خودکار به دست گرفتن	۲۳
تمرین درس صفرم	۲۴
بهترین دست‌نوشته‌های من از درس صفر	۲۵
درس اوّل	۲۶
ک ف ب ک کا	۲۷
تازه‌نویس الف	۲۸

تازه‌نویس ب ۲۹

تازه‌نویس ک ۳۱

تازه‌نویس ف ۳۳

تازه‌نویس کاف‌گرد ۳۴

تمرین درس ۱ ۳۷

بهترین دست‌نوشته‌های من از درس ۱ ۳۸

درس دوم ۳۹

ز ارباب ادب دریاب آداب ۴۰

تازه‌نویس ز ۴۱

تازه‌نویس با ۴۳

تازه‌نویس دال ۴۴

تازه‌نویس در ۴۵

تازه‌نویس تمام ۴۸

تازه‌نویس میم‌تنها (سرتخت) ۵۰

تمرین درس ۲ ۵۲

بهترین دست‌نوشته‌های من از درس ۲ ۵۳

درس سوم ۵۴

ترک آرام و خواب باید کرد ۵۵

تازه‌نویس تر ۵۶

تازه‌نویس واو ۵۹

تازه‌نویس خواب ۶۰

تازه‌نویس ب ۶۲

تازه‌نویس ید ۶۴

تازه‌نویس کرد ۶۵

دقت در نقطه گذاری: ۶۶

تمرین درس ۳ ۶۷

بهترین دست نوشته های من از درس ۳ ۶۸

درس چهارم ۶۹

بر نتابد کوه را یک برگ کاه ۷۰

تازه نویسی نتا ۷۲

تازه نویسی کوه ۷۳

تازه نویسی ه تنها ۷۵

تازه نویسی صمد ۷۹

تمرین درس ۴ ۸۱

بهترین دست نوشته های من از درس ۴ ۸۲

درس پنجم ۸۳

به نام خداوند جان و خرد ۸۴

تازه نویسی خداوند ۸۶

تازه نویسی ن ۸۷

تازه نویسی خرد ۹۰

تمرین درس ۵ ۹۲

بهترین دست نوشته های من از درس ۵ ۹۳

درس ششم ۹۴

کرین برتر اندیشه بر نگذرد ۹۵

تازه نویسی ین ۹۵

تازه نویسی یشه ۹۶

تازه نویسی نگذرد ۹۸

تمرین درس ۶ ۱۰۰

.....	بهترین دست‌نوشته‌های من از درس ۶	۱۰۰
.....	درس هفتم	۱۰۲
.....	توانا بود هر که دانا بود	۱۰۳
.....	تازه‌نویس تو	۱۰۳
.....	تازه‌نویس هر	۱۰۴
.....	تازه‌نویس که	۱۱۴
.....	تمرین درس ۷	۱۱۵
.....	بهترین دست‌نوشته‌های من از درس ۷	۱۱۶
.....	درس هشتم	۱۱۷
.....	موج خود را باز اندر بحر برد	۱۱۸
.....	تازه‌نویس مو	۱۱۹
.....	کلینیک تخصصی مو	۱۲۱
.....	تازه‌نویس ح	۱۲۱
.....	کلینیک تخصصی موج	۱۲۳
.....	تازه‌نویس بحر	۱۲۴
.....	تمرین درس ۸	۱۲۷
.....	بهترین دست‌نوشته‌های من از درس ۸	۱۲۸
.....	سخن آخر	۱۲۹
.....	سخنی با علاقه‌مندان خوشنویسی با خودکار پیرامون تقسیم‌ضامت	۱۳۰
.....	کتاب‌نامه	۱۳۴
.....	پیوستِ نقشینه‌های رنگی	۱۳۵

خط مشی کیفیت انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌های است که بتواند خواسته‌های به روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی دانشگاهی، علوم پایه و به ویژه علوم کامپیوتر و انفورماتیک گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌ی علوم و توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش روشن می‌نماید.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری جمعی از اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران، محققان و نیز پرسنل ورزیده و ماهر در زمینه امور نشر در صدد هستند تا با تلاش‌های مستمر خود برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پُر بار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهند.

کتابی که در دست دارید با همت "سرکار خانم آزاده رستمی و جناب آقای حامد مشفق آرانی" و تلاش جمعی از همکاران انتشارات میسر گشته که شایسته است از یکایک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

کارشناسی و نظارت بر محتوا: زهره قزلباش

در خاتمه ضمن سپاسگزاری از شما دانش‌پژوه گرامی درخواست می‌نماید با مراجعه به آدرس dibagaran.mft.info (ارتباط با مشتری) فرم نظرسنجی را برای کتابی که در دست دارید تکمیل و ارسال نموده، انتشارات دیباگران تهران را که جلب رضایت و وفاداری مشتریان را هدف خود می‌داند، یاری فرمایید.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

Publishing@mftmail.com

مقدمه مؤلف

همیشه گفته‌ایم در مسیر خوشنویسی قدم گذاشتن و شنا در دریای بی‌کران این هنر برای‌مان پُر از زیبایی و اتفاق‌های ناب بوده است. بنابراین همیشه این وظیفه را بر خود فرض می‌دانسته‌ایم که آنچه از خط می‌دانیم را با علاقه‌مندان این هنر به اشتراک بگذاریم و سهمی هر چند ناچیز، در بهبود خط کسانی داشته باشیم که دوست دارند از خود خطی زیبا به یادگار بگذارند.

گام‌های اولیه نوشتن کتابی که در دست شماست را در سال ۸۹ برداشتیم و تجربیات سال‌ها تدریس‌مان را بر روی کاغذ آوردیم و از راهنمایی‌های اساتید محترم و شیوه‌های تدریس‌شان بهره بردیم.

دلیل دیگری که ما را به نوشتن این کتاب ترغیب کرد، درخواست هنرجویانی بود که مدام از دوری راه و گرما و ترافیک و هزینه‌های زمانی و مالی که باید جهت رفت‌وآمد به کلاس می‌پرداختند نالان بودند و چه‌بسا این مشکلات را مانعی بزرگ برای شروع و یا ادامه آموزش خط می‌دانستند. در این شرایط، کلاس‌های غیرحضور و منبعی که نیاز به آموزش ایشان را تا حدی تأمین کند، می‌تواند یک راه‌حل مطلوب محسوب شود.

و هم‌چنین درخواست‌های مکرر هنرجویان عزیزمان مبنی بر این‌که کاش صحبت‌های‌مان در کلاس‌ها جایی مکتوب می‌بود تا در زمان کلاس به‌جای دغدغه جزوه‌برداری و ضبط صدا و فیلم، با آرامش بیشتری به تمرین بپردازند، ما را در راهی که قدم برداشتیم مصمم‌تر کرد.

مجموعه پیش‌رو اگرچه نتیجه سال‌ها تلاش ماست؛ اما می‌دانیم جای بهتر و کامل‌تر شدن دارد. با این وصف، به دلایل بیان شده و این‌که احساس کردیم این شیوه تدریس اکنون جایگاهش در آموزش خط خالی‌ست، تصمیم به انتشار آن گرفتیم.

این کتاب نیاز هنرجویان به حضور در کلاس را کاملاً برطرف نمی‌کند و دیدن دست استاد همیشه جایگاه خود را دارد، اما می‌توان از آن به‌عنوان مجموعه کاملی یاد کرد که اگر در حضور استاد تدریس شود، بهترین بازده را دارد. این نوید را هم به هنرجویانی که از حضور استاد بی‌بهره‌اند و امکان شرکت در کلاس حضوری را ندارند می‌دهیم که می‌توانند به‌شکل مجازی و از طریق سایت نوین‌تحریر به آدرس www.NovinTahrir.ir با ما در ارتباط باشند. ما همیشه در کنار مخاطبان خود خواهیم بود و برای بهبود آموزش و تسریع در پیشرفت ایشان از هیچ تلاشی فروگذار نخواهیم کرد.

آموزش خوشنویسی با خودکار نوین تحریر، مجموعه‌ای دو جلدی است که جلد اول آن اینک در دستان شماست. در این مجموعه سعی شده است هر درس در قالب یک جمله یا مصرع، کلمات و اتصالات خوشنویسی را از ساده به مشکل آموزش دهد. چرا که در آموزش خط نستعلیق مجموعه‌ای از قوانین وجود دارند که با رعایت آن‌ها، شکل ظاهری خط تغییر کرده و به سمت یک خط زیبا پیش می‌رود. اگر چه برای بهبود حال و صفای خط، باید گام‌هایی فراتر از آموزش قوانین و مقررات خط نستعلیق - این عروسِ خطوط - برداشت.

آینده‌ای که ما برای شما هنگام نگارش این مجموعه در نظر گرفته‌ایم، این است که پس از مطالعه این دو جلد بتوانید با خودکار، مداد یا هر وسیله دیگری که (حتی اگر) نوکی غیر از حالت قلم‌نی داشت، با خطی زیبا نگارش کنید و همچنین چگونگی نوشتن با خودکار (چه به صورت خط تحریری و چه خوشنویسی با آن) را به شما آموزش می‌دهیم.

درمورد خوشنویسی با خودکار که در آن همه ضخامت‌ها و ظرافت‌هایی که شما در مشق با قلم‌نی می‌بینید، با خودکارهای ساچمه‌ای اجرا می‌شوند، مرحله‌ای است که در جلد دوم کتاب به آن بیشتر پرداخته می‌شود؛ اما در تمام مراحل آموزش، برای کسانی که علاقه به آموزش زودتر دارند، راه میان‌برهایی قرار داده‌ایم.

تمام امیدمان این است که با تدوین و انتشار این کتاب، گوشه‌ای از وظیفه خود نسبت به هنر زیبای خطاطی را ادا نموده و کمکی هرچند ناچیز به دوست‌داران این هنر کرده باشیم؛ و ایمان داریم دعای خیر کسانی که با یاری خداوند و تمرین از روی این کتاب، خط زیبایی پیدا می‌کنند تا همیشه شامل حال‌مان خواهد بود.

در پایان سخن از شما مخاطبان عزیز می‌خواهیم ما را در ادامه مسیر با ارائه نظرات و پیشنهادهای خود یاری نمایید. همواره منتظر دریافت دیدگاه‌های ارزش‌مندتان برای انجام بهتر کاری که آغاز کرده‌ایم خواهیم بود.

با تقدیم بهترین آرزوها

آزاده رستمی و حامد مشفق آرانی

TelegramChannel: @ARAMfamily

Instagram: HamedMoshfegh

www.NovinTahrir.ir

شیوه‌نامه گذر از

کوچه باغ های کتاب حاضر

پیش از این که بخواهیم با هم در کوچه پس کوچه های کتاب قدم بگذاریم و ما آموزش های مان را شروع کنیم، خودکارتان را بردارید و برای ما یک کار شروع ترم (خط پیش از آموزش) بنویسید، تا به مرور و با خواندن و انجام تمرین های کتاب خودتان شاهد روند پیشرفتتان باشید.

پس، لطفاً متن زیر را بنویسید:

ہمہ روز اوّل صبح؛

سکه مهر و محبت را از قلمک دل برداریم

و ببخشیم به اوّل نفری که به ما می‌تابد،

اولین عابر امروز که از کوچه ما می‌گذرد

و صمیمانه بگوئیم سلام...

[illegible]

(شعر بالا اثر استاد مرحوم، مهندس محتجب، کاشانی، خیر مدرسه‌ساز در جامعه یابری است.)

برای ارتباط بهتر و صمیمی‌تر با مجموعه حاضر در این جا بخش‌های مختلف آن را با هم می‌شناسیم:

تازه‌نویسی

در مجموعه پیش‌رو سعی شده است، هر درس در قالب یک جمله، کلمات و اتصالات و قوانین خط نستعلیق از ساده به مشکل تدریس شود. هر اتصال جدید تحت عنوان «تازه‌نویسی» مورد بررسی قرار گرفته است.

نقشینه‌های آموزشی

شیوه تدریس به شکل آموزش دیاگرام‌ها (نقشینه‌ها) می‌است که از حالت خط و فلش آغاز شده و مرحله به مرحله تا حالت قلمی شکل (مانند قلم‌نی) ادامه پیدا می‌کند، تا کسانی که می‌خواهند علاوه بر خط تحریری، خوشنویسی با خودکار را نیز فراگیرند - حتی کسانی که پیش از مطالعه این کتاب از آموزش‌های سال‌ها پیش اندوخته‌ای به یادگار دارند و یا اندک زمانی است که کاملاً فردی و خودجوش به صورت تجربی و دیداری در حال آموختن هستند - مواردی جهت آموزش داشته باشند. برای ترسیم این نقشینه‌ها که به صورت دقیق به اندازه حروف و زاویه تحریر آن‌ها اشاره شده از نرم‌افزار «چلیپا» به خط استاد کتابت ایران زمین جناب استاد «امیراحمد فلسفی» استفاده شده است. ما از آن جهت این روش را برای ترسیم شکل‌ها استفاده کردیم که هنرجویان و مدرسین گرامی از دُرستی زاویه‌ها و همچنین شکل کلمات در آموزش مطمئن بوده و با خیال راحت از این مرجع آموزشی استفاده کنند.

اما برای آن دسته از مخاطبینی که فقط دوست دارند خط‌شان کمی بهتر شود، توصیه می‌کنیم که هنگام مواجهه با این نقشینه‌ها به اندازه نیازشان برداشت کنند و سعی بر این داشته باشند که در هر بار مطالعه و بررسی تصاویر، موارد جدیدی دریافت کنند.

دوستانی که به دنبال یادگیری تقسیم ضخامت نیستند، تنها به قسمت‌هایی از نقشینه‌ها توجه کنند که مدادی (بدون تقسیم ضخامت) هستند. هم‌چنین زیاد دنبال نقطه‌گذاری‌ها (مهندسی حروف) نباشند؛ تنها به قد و قواره حروف و تناسب آن‌ها در کنارهم توجه کنند. البته مطالعه چندین باره این نقشینه‌ها برای تثبیت و یادگیری بهتر توصیه می‌شود.

اگر هنگام مطالعه نقشینه‌ها، نکته مبهمی وجود داشت، حتماً به متن اصلی بازگردید و پله پله با نگارش معمول کتاب همراه شوید؛ سپس برای یافتن شکل هر قسمت، نوشتار را با اشکال موجود تطبیق دهید.

در این کتاب از روش‌های متفاوتی برای آموزش استفاده شده است:

- ✓ اول این که درس به صورت متن قرار داده شده است.
- ✓ دوم این که شکلِ مدادی (بدون تقسیم ضخامت با فلش) ترسیم شده است.
- ✓ سوم این که اشکال با ضخامتِ قلم‌نی (برای تقسیم ضخامت) با نرم‌افزار چلیپا تدوین شده است.
- ✓ چهارم این که در حالت قلم‌نی علاوه بر ضخامت، زاویه و جهت حرکت نیز مشخص گردیده است.
- ✓ پنجم این که با کلینیک‌های تخصصی شما را به یک رفع اشکال کلاسی دعوت کرده است.
- ✓ ششم این که بارکدهایی برای آموزش ویدیویی در کنار هر بخش از آموزش تعبیه شده است.

پس با تمام این امکانات با شش شیوهٔ مکمل آموزشی، شما را به یادگیری هر چه بهتر و آسان‌تر دعوت می‌کنیم. امید که در کنار کلاس‌های حضوری اساتید گران‌مایه مفید واقع شود.

شمانویسی

بعد از آموزش تازه‌نویس‌ها، مواردی با عنوان «شمانویسی» قرار داده شده است تا شما بتوانید آنچه برداشت می‌کنید به صورت عملی در آن تکرار و تمرین نمایید.

در جدول شمانویس، چند جای خالی قرار داده‌ایم تا به یک‌بار نوشتن بسنده نکنید. حتماً چندبار بنویسید و هیچ جای خالی در کتاب باقی نگذارید. ما در آموزش‌های کلاسی به هنرجویان عزیز می‌گوییم، نوشته‌های اولیهٔ خود را که خیلی مورد پسندتان نیست، پاک نکنید و خط نزنید، تا با دیدن آن‌ها پس از یادگرفتن متوجه پیشرفت خود شوید. به همین دلیل فلش‌هایی در نظر گرفته‌ایم تا شما هنرجوی گران‌قدر بعد از هر بار نوشتن، خودتان چیزی برای بهتر شدن پیدا کنید و سعی بر نگارش صحیح‌تر آن داشته باشید.

یک پیشنهاد: توصیه می‌کنیم هنرآموزان کم‌سن‌وسال‌تر و یا دانش‌پذیرانی که تازه با این هنر آشنا شده‌اند در ابتدا برای تمرین از مداد استفاده کنند و بعد از تسلط بیشتر، خودکار را در دست بگیرند. این توصیه صرفاً به جهت اعتماد به نفس بیشتری است که نوشتن بامداد (به خاطر گُندبودن حرکتِ مداد) در فرد ایجاد می‌کند و گرنه شما باید بتوانید با هر ابزاری خوب بنویسید!

خودکار نویس

گاهی در میان شمانویس‌ها مواردی برای راهنمایی بیشتر قرار داده شده است، که نقشِ سرمشق و راهنمایی استاد، حینِ آموزش را ایفا می‌کند. پس در این موارد لازم است شما با تمرکز بیشتر تکرار کنید.

یادنگاره

در طی آموزشِ درس‌ها اتصالاتِ تکراری، تحت‌عنوان یادنگاره به‌صورت خلاصه‌وار مُرور شده است.

کلینیک تخصصی

در بسیاری از اتصالاتِ باتوجه به تجربهٔ چندین‌سالهٔ خودمان در تدریس و مشاهدهٔ اشکالات رایجی که میان هنرجویان مان بارها تکرار شده‌است، یک تعمیرگاه یا درمانگاه در نظر گرفته شده است، که به بهبود وضع نگارش‌های غیرحرفه‌ای می‌پردازد. اگر موقع تمرین حس کردید که نوشتهٔ شما مشکلی دارد که ایرادش را پیدا نمی‌کنید حتماً به این قسمت سری بزنید؛ نوشته‌های خود را با ویتترین نمونه‌ها مقایسه کرده و خود، معلمِ خود باشید تا به‌شکل عملی تمرین‌های تان را تصحیح کنید.

سرمشق

در ابتدا و انتهای هر درس، سرمشقِ آن درس وجود دارد. سرمشق‌ها به‌خط استاد مسلّم خوشنویسی ایران، استاد امیرخانی است. دست‌خط مبارک این استاد بزرگ به هنرجویان کمک می‌کند تا از روی سرمشقِ اصولی تعلیم ببینند. علت قرارگیری سرمشق پیش از درس، استفاده از سیستم آموزشِ مُدرنی است که به آموزش‌گیرنده اجازه بررسی با ذهن خودش را می‌دهد. در این جنس از آموزش که به آموزشِ شناختی مشهور است، هر زمان که خواستید می‌توانید به‌سراغ نیازتان بروید و یاد بگیرید.

در این جا شما می‌توانید پیش‌از مراجعه به آموزش اصلی، چند خط تمرین نمایید و با دقتِ هرچه بیشتر تا جایی که چشم‌تان یاری می‌کند از نوشتهٔ سرمشق، بیاموزید. سپس به‌سراغ تازه‌نویسِ اتصالات‌هایی بروید که در تحریر آن‌ها دچار مسئله هستید یا می‌خواهید (انتظار دارید) بهتر از قبل بنویسید.

پس از یادگرفتنِ تازه‌نویس‌ها دوباره به ستون تمرین‌ها باز می‌گردید و چندسطرِ دیگر با دقت می‌نویسید تا آموزش‌های جدید را هم خوب تمرین نمایید. این اتفاق آن‌قدر ادامه پیدا می‌کند که همهٔ تازه‌نویس‌های درس، یادگرفته‌شوند.

پس از یادگیری جزئیات می‌توانید به سراغ ظرافت‌ها و ضخامت‌ها بروید و با نگاه دقیق به نوشته‌های قلمی و زوایا و جهت‌های حرکت، با تمرکز بیشتر و نوشتن آرام شبیه‌سازی خط قلم را در حالت مینیاتوری خودکار اجرا نمایید.

در انتها سرمشق ابتدای درس، بار دیگر قرار داده‌شده، تا هنرجوی عزیز آموخته‌ها را تکرار و تمرین کند. حال که سخن از سرمشق‌ها به میان آمد، بد نیست سخنی هم دربارهٔ انواع مشق در خوشنویسی داشته باشیم. در خوشنویسی چهار نوع مشق وجود دارد:

۱. **مشق نظری:** در مشق نظری شما باید به‌خوبی سرمشق را ببینید و قوانین آن را در ذهن‌تان مرور کنید.

۲. **مشق خیالی:** بعد از این‌که با قوانین یک اتصال آشنا شدید، بهترین کار این است که چشمان خود را ببندید و در ذهن‌تان آن را مرور کنید. ما همیشه در کلاس‌های مان به هنرجویان عزیز می‌گوییم چشمان خود را ببندید و با انگشت خود آن کلمه یا اتصال را روی هوا بنویسید. این کار به از بین رفتن اشتباهات احتمالی کمک می‌کند.

۳. **مشق تقلیدی:** در این نوع مشق با کاغذهای نازک که به «کاغذ پوستی» معروف هستند، از روی سرمشق کپی می‌کنیم. این کار از آن جهت فایده دارد که دورها، زوایا و اندازه‌هایی را که دست باید برای اجرای یک اتصال انجام دهد، به‌شکل تقلیدی تمرین کرده و آمادهٔ مشق عملی می‌شود. البته ما در تمرین‌های کتاب، قسمت‌هایی را که رنگ‌تر قرار داده‌ایم تا با پررنگ کردن آن‌ها مشق تقلیدی کنید.

۴. **مشق عملی:** نوشتن آن‌چه آموخته‌ایم را مشق عملی می‌گویند. گاهی اساتید آن را تحریر، مشق، قلمی، مُسَوِّدِه و نگارش نیز می‌نامند. همهٔ مشق‌های دیگر معمولاً در لابلای مشق عملی انجام می‌شود.

بعد از انجام تمام این مشق‌ها نوبت به مشق عملی است. ما توصیه می‌کنیم برای این‌که در هنر خوشنویسی نتیجهٔ لازم را ببینید، هر روز تمرین داشته‌باشید و در این تمرین هر روزه تمام این مشق‌ها را انجام دهید.

ما توصیه می‌کنیم برای این‌که در هنر خوشنویسی نتیجهٔ لازم را ببینید، هر روز تمرین داشته‌باشید. این تمرین هر روزه حتی ممکن است به‌صورت ذهنی و خیالی بدون کاغذ و خودکار باشد. یعنی توجه‌به تابلوها، موقع مطالعهٔ اخبار، وب‌گردی و خواندن کانال‌های انرژی‌بخش یا اشعار زیبایی که در محیط‌های مختلف به آن‌ها برمی‌خورید، نیاز به یک واکاوی و تغییر فونت در ذهن شما دارد تا با خوشنویسی مأنوس شوید و ذهن شما همراه شود؛ به این شکل سرعت آموزش خود را چندبرابر خواهید کرد.